

Вівчар О. І.,
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та інтелектуальної власності
Тернопільського національного економічного університету

РЕЙДЕРСТВО ЯК ОСНОВНА ЗАГРОЗА БЕЗПЕЦІ БІЗНЕСУ

У сучасних умовах нестабільності макроекономічних процесів є проблематика поширення процесів незаконного привласнення чужого бізнесу (рейдерство). Через практику рейдерських захоплень пройшла економіка майже всіх розвинених країн світу, страждають від неї й країни, що розвиваються, у тому числі й Україна. Сьогодні в Україні об'єктами рейдерських захоплень стають не лише малі й середні підприємства, а й потужні господарські товариства. Це становить реальну загрозу для розвитку корпоративного сектору вітчизняного бізнесу, збереження його конкурентних позицій на внутрішньому та світовому ринках.

Термін “рейдерство” походить від англійського “raid” (дослівно “набіг”, “раптовий напад”). Існують різні погляди щодо трактування сутності терміну “рейдерство”. З позиції Міністерства внутрішніх справ України, “рейдерство” – це силове захоплення спірних підприємств, у тому числі на виконання відповідних судових рішень на користь тих чи інших власників. Проте важко визначити, чим застосування сили під час привласнення чужого майна відрізняється від інших злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України. Рейдерство, як економічне явище характеризується такими ознаками, як: 1. Системність, тобто діяльність здійснюється на постійній основі, що дозволяє розглядати її як особливий вид бізнесу. 2. Завдання збитків, спроба одержання контролю над активами з боку рейдерів завжди супроводжується завданням збитків особам, під контролем яких колись перебував даний актив. 3. Несиловий характер дій рейдера. При необхідності впливу на опонентів рейдери прагнуть використовувати законні інструменти надання тиску на

контрагентів (судові позови, ініціювання перевірок з боку податкових органів, органів внутрішніх справ і інших структур) [1,с. 44].

На основі проведених досліджень встановлено, про досить високий рівень рейдерства в Україні та його вражаючі масштаби, які свідчать наступні факти:

- в Україні діє щонайменше 35-50 спеціалізованих рейдерських груп, які складаються з досвідчених юристів та економістів;

- рейдерство набуло в Україні системного характеру. Кількість захоплень сягає 3000 на рік;

- результативність рейдерських атак – понад 90 %;

- за експертною оцінкою, щорічний обсяг сегмента поглинань і злиттів (без приватизації) становить майже 3 млрд. дол. США;

- середньостатистична норма прибутку рейдера в Україні, за експертними оцінками, становить близько 100 %;

- українське рейдерство має відчутну кримінальну складову: протиправні дії чиняться із залученням збройних формувань, а подекуди – навіть співробітників правоохоронної системи тощо [2].

В сучасних трансформаційних умовах, основними негативними наслідками рейдерства є: дестабілізація роботи вітчизняних підприємств; погіршення підприємницького клімату; втрата великої кількості робочих місць; зниження інвестиційної привабливості України.

Таким чином, проблема рейдерства є комплексною і лише одним введенням кримінальної відповідальності за силовий (найпростіший) варіант рейдерства її не вирішити. Отже, необхідним є впровадження систематичних заходів. На нашу думку, перелік даних заходів щодо зниженню ризику рейдерського захоплення бізнесу може бути наступним [1,с. 45-46]:

- зважити на незначні, на перший погляд, події й деталі, які можуть бути передвісниками або основою для неправомірного захоплення;

- не видавати доручення третім особам на участь у загальних зборах учасників товариств чи їх акціонерів;

– не видавати третім особам боргових цінних паперів тим підприємством, на якому зареєстрований об’єкт нерухомості;

– не ігнорувати акти контролюючих органів, правоохоронних органів, органів прокуратури, в яких встановлений факт неправомірних дій підприємства, на якому зареєстрований об’єкт;

– не рекомендується отримувати права користування на земельну ділянку державної чи комунальної власності без належного юридичного супроводу на стадії проведення торгів і на стадії укладення договору оренди;

– не допускати існування незначних заборгованостей перед різними контрагентами, які в сумі можуть бути достатніми для початку процедури банкрутства підприємства, на якому зареєстрований об’єкт нерухомості;

– проведення юридичних дій, спрямованих на мінімізацію ризиків при первинній приватизації об’єкта нерухомості й/або викупу об’єкта в органів державної влади чи місцевого самоврядування;

– не укладати договір оренди на об’єкт нерухомості з наданням орендареві права на проведення поліпшення об’єкта оренди без обмеження суми переліку таких робіт;

– не рекомендується передача частини корпоративних прав підприємства, на якому зареєстрований об’єкт, третім особам;

– проведення якісного юридичного аудиту об’єкта та прав, які отримуються, та вивчення існуючих юридичних ризиків.

Література:

1. Вівчар О. І. Перманентна генерація розвитку рейдерства в контексті деструктивних економічних явищ / О. І. Вівчар // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – Випуск III (55). – Чернівці, 2014 – С. 44-47.

2. Офіційний сайт Антирейдерського союзу підприємців України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://antiraidер.ua/ucp_mod_ucp_articles_show_170.html